

YARGITAY'IN BİR KARARI IŞIĞINDA İLAMSIZ İCRA TAKİBİNDE YETKİ İTİRAZI

*Jurisdiction Plea in Legal Proceedings by Levy of Execution in the Light
of a Turkish Court of Cassation Decision*

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer BORAN GÜNEYSU*

ÖZET

Bu çalışmada, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2014 tarihli bir kararı temel alınarak, genel haciz yoluyla takipte yetki itirazı incelenecektir. Yetki itirazında borçlunun sadece itirazı yeterli değildir; borçlu, yetki itirazında bulunurken, doğru bir biçimde yetkili mahkemeyi de göstermelidir. Yetkili mahkemenin gösterilmemesi veya yanlış gösterilmesinin yaptırımı, yetki itirazının geçersizliğidir. İnceleme konusu kararda borçlu, yetki itirazında bulunmuş ve "takip adresinin bulunduğu yer icra müdürlüğünün yetkili olduğunu" belirtmiş; ancak bu yerin hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermemiştir. Çalışma temel olarak, bu şekilde yapılan yetki itirazının, geçerli olup olmadığına ilişkindir. Kararda tartışılmamakla birlikte, icra dairesinin yetkisinin itirazın iptali davası bakımından etkisi ve sonuçları da incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İcra Hukuku, İlamsız İcra Takibi, Yetki, İcra Dairesi, Yetki İtirazı.

ABSTRACT

In this essay, I shall try, on the basis of a judgment rendered by Court of Cassation's General Assembly of Civil Chambers, to probe into plea to jurisdiction problem that occurs in those legal proceedings by levy of execution. In the plea to jurisdiction, the fact that the debtor has invoked a plea is not sufficient. In addition, the debtor has to designate the competent court. A wrongful designation or a complete lack thereof would end with the invalidity of the jurisdiction plea. In the above-mentioned judgment debtor referred to the competent court as the one "that is seated in the address used in the legal proceedings" but did not further qualify this designation by mentioning specifically which court he meant. This essay is, in its essence, willing to tackle the problem as to the validity of those jurisdiction pleas with similar designation of competent courts.

Keywords: Enforcement Law, Enforcement Without Judgment, Jurisdiction, Office of Enforcement, Jurisdiction Plea.

◆◆◆◆

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukuku Ana Bilim Dalı, nboran@anadolu.edu.tr.

GİRİŞ

I. İNCELEME KONUSU KARAR

İnceleme konusunu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 16.4.2014 tarihli, E. 2013/19-1520 ve K. 2014/524 sayılı kararı oluşturmaktadır¹. Söz konusu kararın tam metni aşağıda verilmiştir;

"...Taraflar arasındaki "itirazın iptali" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 23. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce davanın reddine dair verilen 20.03.2012 gün ve 2011/340 E-2012/61 K. sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 19.11.2012 gün ve 2012/12402 E-2012/17160 K sayılı ilamı ile; (... Davacı vekili, müvekkilin faturaya dayalı alacağının tahsili amacıyla yapılan takibe davalının haksız itirazı ile takibin durduğunu belirterek, davalının itirazının iptali ile takibin devamına ve %40 icra inkar tazminatına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı, dava dilekçesi ekli meşruhatlı duruşma gün ve saatini bildiren davetiye kendisine usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesine rağmen davaya cevap vermemiştir. Mahkemece, davalının bulunduğu ikametgahı itibariyle yetkili icra dairesinin Bakırköy İcra Dairesi olduğu, davacının ikametgahının ise Çorlu/Tekirdağ olduğu, takibin İstanbul İcra Dairesinde yapıldığı, davacının 02.03.2010 tarihli dilekçesiyle yetki itirazının usulüne uygun olmadığı, itirazda icra müdürlüğünün açıkça belirtilmediği ancak davalı borçlunun ikametgahı itibariyle kastettiği icra dairesinin Bakırköy İcra Dairesi'nin olduğu ve Bağcılar Adliyesi'nin kapatılarak Bakırköy'e bağlandığının açıkça anlaşıldığı, İstanbul İcra Dairesi'nin somut takip açısından yetkili olmadığı ve davacı tarafca yetkili icra dairesinde yapılmış usulüne uygun icra takibi bulunmadığı gerekçesiyle, davanın icra dairesinin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Yetki itirazında yetkili bulunan icra dairesinin yargı teşkilatının neresi olduğunun itirazda bulunan tarafından açıkça gösterilmesi gerekir. İcra Müdürlüğünde yetki itirazında bulunan borçlu, "takip adresinin bulunduğu yer icra müdürlüğünün yetkili olduğunu" belirtmiş, bu yerin hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermemiştir. Ayrıca, Bağcılar olarak gösterilen adrese çıkarılan dava dilekçesi tebligatının, "adresten ayrılmış olması nedeniyle" tebliğ edilemediği anlaşılmıştır. HMK 19.maddesi uyarınca usulüne uygun olarak icra müdürlüğünde yetki itirazında bulunulmadığından, davanın esasına girilerek so-

¹ Karar metni için bkz. (<http://www.kazanci.com/>).

nucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş mahkeme kararının bozulması gerekmiştir...)

Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR: Dava, cari hesap alacağın tahsili için başlatılan icra takibine vaki itirazın iptali istemine ilişkindir.

Davacı/alacaklı vekili, davalıya ait kumaşların boyanması işinin müvekkilinin fabrikasında yapıldığını, verilen hizmet ve emtia için fatura tanzim edildiğini, cari hesap dönemi sonunda davalının 29.829,99 TL borcunun olduğunu, müvekkilinin faturaya dayalı alacağın tahsili için başlattığı takibe davalının itirazının haksız olduğunu ileri sürerek, itirazının iptaline ve davalıdan %40 oranında icra inkâr tazminatının tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı/borçlu, davaya yanıt vermemiştir. Mahkemece, yetkili icra dairesinde yapılmış usulüne uygun icra takibi bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Davacı vekilinin temyizi üzerine karar, Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde gösterilen nedenlerle bozulmuştur. Yerel Mahkemece, önceki kararda direnilmiş; hükmü temyize davacı vekili getirmiştir. Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; borçlu tarafından icra dairesinin yetkisine yapılan itirazın geçerli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır

Bilindiği üzere, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 67.maddesi uyarınca itirazın iptali davası; alacaklının, icra takibine karşı borçlunun yaptığı itirazın iptali ile İİK'nun 66.maddesine göre itiraz üzerine duran takibin devamını sağlayan bir eda davası olup², itirazın tebliğinden itibaren bir yıllık süre içinde açılan davada borçlunun itirazında haksızlığının belirlenmesi ve alacağın likit olması halinde, istem varsa borçlu aleyhine icra inkar tazminatına da hükmedilebilir. (Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku, 2006, s.219,223) Yargıtay'ın kararlılık kazanmış uygulamasına göre, itirazın iptali davasını gören mahkemenin, icra takibinin yapıldığı icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı öncelikle incelemesi gerekir. Mahkemenin yetkisine yönelik bir itirazın var olup olmaması, bu sonuca etkili değildir. Eş söyleyişle, itirazın iptali davasında, mahkemenin yetkisine itiraz edilmiş olsun veya olmasın, mahkeme öncelikle, icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı inceleyerek kesin olarak sonuçlandırmalıdır. Kaldı ki,

² İtirazın iptali davasının hukuki niteliği için bkz. **Yılmaz**, s. 599 vd.

İtirazın iptali davasını görme yetkisi, takibin yapıldığı yer mahkemesine aittir. O nedenle, mahkemenin, icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı incelemesi doğaldır. Bu yetki itirazının incelenmesi sonucunda, mahkeme, kendisinin yetkili olup olmadığını da belirlemiş olacaktır (Saim Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 1995, 6. Bası, s. 101-102). Öte yandan, itirazın iptali davasının görülebilmesi için usulüne uygun şekilde yapılmış, geçerli bir icra takibinin bulunması gerekir. Ortada, geçerli bir takibin bulunmadığı durumlarda, itirazın iptali davasının görülebilmesine usulen olanak yoktur. İcra dairesinin yetkisine itiraz edildiği hallerde, bu itiraz usulünce incelenerek sonuçlandırılmadığı sürece, açıklanan şekilde geçerli bir takibin bulunmayacağı açıktır. Hukuk Genel Kurulu'nun 20.03.2002 gün ve 2002/13-241 E., 2002/208 K.; Hukuk Genel Kurulu'nun 27.11.2013 gün ve 2013/13-372 E. sayılı kararlarında da aynı ilke benimsenmiştir. Bu aşamada, icra dairelerinin yetkisini düzenleyen mevzuatın açıklanması gerekmektedir.

Bilindiği üzere icra takiplerinde yetki belirlemesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesi yollaması ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) hükümlerine göre yapılmaktadır. Ancak, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 447.maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca; mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı HUMK'na yapılan yollamalar, 6100 Sayılı HMK'nın bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır. İİK'nun 50.maddesi aynen "Para veya teminat borcu için takip hususunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yetkiye dair hükümleri kıyas yolu ile tatbik olunur. Şu kadar ki, takibe esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe salahiyetlidir. Yetki itirazı esas hakkındaki itirazla birlikte yapılır. İcra mahkemesi tarafından önce yetki meselesi tetkik ve katî surette karara rap-tolunur. İki icra mahkemesi arasında yetki noktasından ihtilaf çıkarsa Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 25 inci maddesi hükmü tatbik olunur" düzenlemesini içermektedir. Bu açık atf nedeniyle yetki itirazının, itirazın yapıldığı tarih itibarıyla yürürlükte bulunan HUMK hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasının gerektiği açıktır. Yetki itirazının ileri sürülme zamanını ve şeklini düzenleyen anılan yasanın 23.maddesi aynen; "Salahiyettar olmayan bir mahkemede aleyhine dava ikame olunan kimse esasa girişmezden evvel bu bapta itirazda bulunmazsa o mahkemenin salahiyyetini kabul etmiş addolunur. Şu kadar ki münhasıran iki tarafın arzularına tabi olmayan mesail bundan müstesnadır. Mahkeme bu nevi davalarda hitamı mahkemeye kadar re'sen veya iki taraftan birinin talebi üzerine ademi salahiyyet kararı verir. Mahkemenin salahiyyattar olmadığını iddia eden taraf salahiyyettar mahkemeyi beyana mecburdur" şeklinde olup, 6100 sayılı HMK 19.maddesinde de benzer düzenlemeye

yer verilmiştir. Bu yasal düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemenin (icra dairesinin) hangi yer mahkemesi (icra dairesi) olduğunu açıklamak zorundadır.

Somut olayda icra takibi, İstanbul 3. İcra Müdürlüğü nezdinde ilamsız icra takibi şeklinde başlatılmıştır. Ödeme emrinde borçlunun adresi, “Hürriyet Mah. Şehitler Sok. No. ... Bağcılar/İstanbul” olarak belirtilmiş ve ödeme emri Tebligat Kanunu (TK)’nun 21. maddesi uyarınca bu adreste tebliğ edilmiştir. Borçlu tarafından 29.04.2011 tarihinde itiraz dilekçesi verilmiştir. İtiraz dilekçesinde belirtilen ikamet adresi ile ödeme emrinin tebliğ edildiği adres aynı olup, bu dilekçeyle yetki, borç, faiz ve fer’ilerine itiraz edilmiştir. Anılan dilekçenin yetki itirazına ilişkin bölümü aynen; “ilamsız takip adresimin bulunduğu yer icra müdürlüğü nezdinde ikame olunmak durumundadır. Hal böyle iken yetkisiz yerde açılmış olup, takibe yetki yönünden de itiraz ediyorum” şeklindedir. Borçlu bu dilekçesiyle icra dairesinin yetkisine itiraz etmiş, ancak hangi yer icra dairesinin yetkili olduğunu açıklamamıştır.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında bir kısım üyelerce, yetki itirazında hangi yer icra dairesinin yetkili olduğunun açıkça yazılmamış olmasına rağmen itiraz dilekçesinin içeriğinden yetkili olduğu ileri sürülen icra dairesinin neresi olduğunun anlaşılabilirdiği durumlarda itirazın geçerli olduğunun kabul edilmesinin gerektiği, somut olayda da itiraz dilekçesinin başlık bölümünde ikamet adresinin Bağcılar olarak açıklandığı, itirazın yapıldığı cümlelerin ise “takip adresimin bulunduğu yer icra müdürlüğü nezdinde ikame olunmak durumundadır” şeklinde olması nedeniyle, ikamet adresinin bulunduğu yerin yani Bağcılar’ın bağlı olduğu Bakırköy icra dairesinin yetkili olduğunun ileri sürüldüğünün kabul edilmesinin gerektiği ileri sürülmüş ise de, çoğunluk tarafından bu görüş, yetki itirazında yetkili icra dairesinin açıkça belirtilmesinin gerektiği, adres olarak belirtilen Bağcılar’da adli birimlerin bulunmadığı, dilekçede yer alan diğer yer ismi olan İstanbul icra dairesi nezdinde de icra takibinin başlatılmış olması nedeniyle yasanın aradığı açıklıkta bir yetki itirazının bulunmadığına karar verilmiştir.

O halde, usulüne uygun olarak icra müdürlüğünün yetkisine itiraz edilmediğinden eldeki itirazın iptali davasının, icra dairesinin yetkisizliğinden bahisle reddedilmesi yerinde olmayıp, yerel mahkemece davanın esasına girilerek taraf delillerinin tartışılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gereklidir. Bu itibarla, Hukuk Genel Kurulu’nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6217 sayılı Kanunun 30.maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429.maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, aynı Kanunun 440/1.maddesi uyarınca tebliğden itibaren 15 gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 16.04.2014 gününde yapılan ikinci görüşmede oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY: Uyuşmazlık, borçlunun İcra Dairesinin yetkisine vaki itirazının geçerli olup olmadığına ilişkindir. İİK. 50 maddesinde "Para veya teminat borcu için takip hususunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yetkiye dair hükümlerinin kıyas yolu ile tatbik olunacağı", Takip tarihinden yürürlükte bulunan mülga 1086 sayılı HUMK 23 /son maddesinde de "... Mahkemenin selahiyettar olmadığını iddia eden tarafın selahiyettar Mahkemeyi beyana mecbur bulunduğu" düzenlenmiştir. Borçlu, 29.04.2011 günlü itiraz dilekçesinde "Hürriyet mahallesi Şehitler Sokak No: ... Güneşli – Bağcılar / İST." Adresine yerleşim yeri olarak göstermek suretiyle ilamsız takibin adresinin bulunduğu yer İcra Müdürlüğü nezdinde ikame olunması gerektiğini" bildirerek yetki ve esas yönünden borca itiraz etmiştir.

Borçlunun itiraz dilekçesinin muhatabı İcra Müdürlüğü ve alacaklı vekili olup, muhataplar borçlunun yerleşim yerinin Bakırköy İcra Dairesinin yetki alanında kaldığını bile bilecek durumdadırlar. Borçlunun yetki itirazında yetkili İcra Dairesi açıkça gösterilmemiş olmakla birlikte, borçlunun hangi İcra Dairesinin yetkili olduğunu bildirmek istediği itiraz dilekçesi içeriğinden anlaşılmaktadır. Mülga 1086 sayılı HUMK 23 /son maddesi yetkili mahkemenin (İcra Dairesinin) herhalde ismen belirtilmesini değil, tereddüde yer vermeyecek şekilde yetkili İcra Dairesinin anlatılmış olması amacını gütmektedir. Yasa hükmünün sözüne değil, özüne itibar edilmesi gerekir. (HGK 19.01.1974 gün 2/1227-6 sayı, 2 HD 10.04.1975 gün 3150/3401 sayı ve 2HD 11.01.1973 gün 7415/93 sayı). Mahkemece, borçlunun yetkiye yönelik itirazının kabulü gerekir. Açıklanan nedenlerle, borçlunun İcra Dairesinin yetkisine itirazı hukuka uygun olduğundan davanın reddine ilişkin direnme kararının Onanması gerekirken Bozulmasına ilişkin sayın çoğunluk görüşüne karşıyım.

II. OLAYIN ÖZETİ

Alacaklı, borçluya ait kumaşların boyanması işinin fabrikasında yapıldığı, verilen hizmet ve emtia için fatura tanzim edildiği, cari hesap dönemi sonunda borçlunun 29.829,99 TL borcunun olduğu iddiası ile faturaya dayalı alacağını

tahsili için İstanbul 3. İcra Dairesi'nde genel haciz yoluyla takip başlatmıştır. Borçlu yetkiye, borca, faize ve fer'ilerine itiraz etmiştir. Borçlu, yetki itirazında "takip adresinin bulunduğu yer icra müdürlüğünün yetkili olduğunu" belirtmiş; ancak bu yerin hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermemiştir. Borçlunun itirazı üzerine takip durmuş ve alacaklı, borçlunun itirazının haksız olduğunu ileri sürerek, itirazının iptali davası açmıştır. İstanbul 23. Asliye Ticaret Mahkemesi, yetki itirazını kabul etmiş ve yetkili icra dairesinde yapılmış usulüne uygun icra takibi bulunmadığı gerekçesiyle itirazın iptali davasının reddine karar vermiştir. Kararın davacı tarafından temyizi üzerine Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunulmadığından, davanın esasına girilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesini doğru bulmamış ve ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Bozma kararı üzerine, 23. Asliye Ticaret Mahkemesi önceki kararda direnmiştir. Kararın temyizi üzerine, önüne genel uyuşmazlıkta Hukuk Genel Kurulu, yetki itirazının usulüne uygun olarak yapılmadığına, itirazın iptali davasının, icra dairesinin yetkisizliğinden bahisle reddedilmesinin yerinde olmadığına ve ilk derece mahkemesinin davanın esasına girilerek taraf delillerinin tartışılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğine oybirliği ile karar vermiştir.

III. MERCİ KARARLARI

A. İlk Derece Mahkemesi'nin Kararı

Alacaklının, 29.829,99 TL alacaklı olduğu iddiası ile faturaya dayalı olarak İstanbul 3. İcra Dairesi'nde genel haciz yoluyla takip başlatmış ve borçlunun itirazı üzerine takip durmuştur. İstanbul 23. Asliye Ticaret Mahkemesi, davalının bulunduğu ikametgâhı itibariyle yetkili icra dairesinin Bakırköy İcra Dairesi olduğu, takibin İstanbul İcra Dairesinde yapıldığı, davacının 02.03.2010 tarihli dilekçesiyle yetki itirazının usulüne uygun olmadığı, itirazda icra müdürlüğünün açıkça belirtilmediği; ancak davalı borçlunun ikametgâhı itibariyle kastettiği icra dairesinin Bakırköy İcra Dairesi'nin olduğu ve Bağcılar Adliyesi'nin kapatılarak Bakırköy'e bağlandığının açıkça anlaşıldığı, İstanbul İcra Dairesi'nin somut takip açısından yetkili olmadığı ve davacı tarafça yetkili icra dairesinde yapılmış usulüne uygun icra takibi bulunmadığı gerekçesiyle, davanın icra dairesinin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmiştir.

B. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin Kararı

Ödeme emrinde borçlunun adresi, "Hürriyet Mah. Şehitler Sok. No.... Bağcılar/İstanbul" olarak belirtilmiş ve ödeme emri bu adrese tebliğ edilmiştir.

Borçlu tarafından 29.04.2011 tarihinde itiraz dilekçesi verilmiştir. İtiraz dilekçesinde belirtilen ikamet adresi ile ödeme emrinin tebliğ edildiği adres aynı olup; bu dilekçeyle yetkiye, borca, faize ve fer'ilerine itiraz edilmiştir. Borçlunun yetki itirazı, "ilamsız takip adresimin bulunduğu yer icra müdürlüğü nezdinde ikame olunmak durumundadır. Hal böyle iken yetkisiz yerde açılmış olup, takibe yetki yönünden de itiraz ediyorum" şeklindedir. Borçlu bu dilekçeyle icra dairesinin yetkisine itiraz etmiş, ancak hangi yer icra dairesinin yetkili olduğunu açıklamamıştır. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, usulüne uygun olarak icra müdürlüğünde yetki itirazında bulunulmadığından, davanın esasına girilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğini belirterek, İstanbul 23. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin kararını bozmuştur.

C. Hukuk Genel Kurulu'nun Kararı

Hukuk Genel Kurulu, yetki itirazında yetkili icra dairesinin açıkça belirtilmesinin gerektiği, adres olarak belirtilen Bağcılar'da adli birimlerin bulunmadığı ve dilekçede yer alan diğer yer ismi olan İstanbul İcra Dairesi nezdinde de icra takibinin başlatılmış olması nedeniyle kanunun aradığı açıklıkta bir yetki itirazının bulunmadığına karar verilmiştir. Usulüne uygun bir yetki itirazı bulunmadığından, itirazın iptali davasının, icra dairesinin yetkisizliğinden bahisle reddedilmesi yerinde bulunmamış, ilk derece mahkemesinin davanın esasına girilerek taraf delillerinin tartışılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

IV. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Hukuki Sorun

Çalışmaya konu olan Hukuk Genel Kurulu kararında, ilamsız icra takibinde yetki itirazının ileri sürülüş şekli tartışılmıştır. Bilindiği üzere, yetki itirazı takip hukukundan kaynaklanan bir itirazdır. Bu itirazın ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde yazılı veya sözlü olarak icra dairesine bildirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, yetki itirazında yetkili icra dairesinin açıkça belirtilmese bile, itirazın niteliğinden yetkili icra dairesinin anlaşılması halinde, yetki itirazının geçerli olup olmayacağı değerlendirilecektir.

B. İlamsız İcrada Yetki

İlamsız icrada yetki, ilamsız icra takibine hangi yerdeki icra dairesinin görevli olduğunu ifade etmektedir. İlamsız icrada yetki, İcra ve İflas Kanunu'nda ayrıca düzenlenmemiştir; İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesinin 1. fıkrası gereğince, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK m. 16-18) yetkiye ilişkin

hükümleri, ilamsız icrada kıyasen uygulanmaktadır³. İlamsız icrada genel yetkili icra dairesi, borçlunun yerleşim yeri (TMK m. 19-22) icra dairesidir (HMK m. 6). İcra takibinde borçlu sayısının birden fazla olması halinde takip, borçlulardan birinin yerleşim yerindeki icra dairesinde başlatılabilir (HMK m. 7/1). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen özel yetki kuralları (HMK m. 8-16) icra daireleri bakımından da geçerlidir⁴.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen kamu düzenine ilişkin yetki kuralları, icra hukukunda geçerli değildir. İcra dairesi, yetkili olup olmadığını kendiliğinden değerlendiremez; bu nedenle yetkisizlik iddiası, şikâyete değil, itiraza konu edilmektedir. Taraflar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki (HMK m. 17-18) şartlara uymak koşuluyla icra dairesinin yetkisine ilişkin olarak yetki sözleşmesi yapabilirler⁵.

İsviçre hukukunda yetki kuralları, Türk hukukundan farklı olarak, İcra ve İflas Kanunu'nun 46 ilâ 55. maddeleri arasında düzenlenmiştir. İsviçre'de yetki kuralları emredici niteliktedir ve re'sen dikkate alınması gerekmektedir. Yetki kurallarının emredici niteliği, tüm alacaklılara adil ve eşit bir prosedür içinde davranma ile ilişkilendirilmektedir. Yetkisizlik iddiası ise, şikâyet olarak ileri sürülmekte ve bu talebin kabulü halinde ödeme emrinin butlanının söz konusu olduğu ifade edilmektedir⁶.

C. Yetki İtirazının Süresi

Yetkisizlik iddiası, şikâyet nedeni değil⁷, takip hukukundan kaynaklanan bir itirazdır. Yetki itirazı, ödeme emrine itiraz süresi içinde ileri sürülmelidir. İtiraz

³ "...İcra İflas Kanunu'nun 50.maddesi gereğince; "Para veya teminat borcu için takip hususunda HUMK.nun yetkiye dair hükümleri kıyas yolu ile tatbik olunur." HMK'nın 6.maddesi gereğince bir davada genel yetkili mahkeme, davalının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesidir. Aynı Kanununun 10.maddesinde sözleşmeden doğan davalar için, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de dava açılabilir. Bu da özel yetkiye ilişkin bir düzenlemedir. Öte yandan; yine aynı kanununun 17.maddesinde tarafların yetki sözleşmesi yapmak suretiyle yetkili olmayan bir mahkemenin yetkisini kabul edebilecekleri belirtilmiştir. Tarafların sözleşmede yetkili mahkemeyi kararlaştırmış olmaları, HMK.nun 6.maddesi uyarınca genel yetkili olan ve 10. maddedeki kural gereğince özel yetkili bulunan mahkemelerin yetkilerini kaldırmaz. Dolayısıyla dava, davacının seçimine göre, hem genel ve hem de özel yetkili mahkemede açılabilir..." 3. HD, 6.5.2014, 3375/6919 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

⁴ **Düzgün**, s. 46-47; **Gören-Ülkü**, s. 16-18; **Kuru**, El Kitabı, s. 177-178; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes**, s. 132; **Postacıoğlu/Altay**, s. 124-129; **Uyar**, s. 328-334

⁵ **Düzgün**, s. 47-48; **Gören-Ülkü**, s. 18-19; **Kuru**, El Kitabı, s. 179; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes**, s. 132.

⁶ **Fritzsche/Walder**, s. 104-105, Rn. 2; **Stahelin/Bauer/Stahelin**, s. 352, Rn.7.

⁷ **Postacıoğlu/Altay**, yetki kuralının kamu düzenine ilişkin olduğu hallerde, icra dairesinin yetkisizliğinin şikâyet yoluyla ileri sürüleceğini belirtmektedir (**Postacıoğlu/Altay**, s. 130).

süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gündür (İİK m. 62/1). Ödeme emrine yedi günlük süre içinde itiraz edilmezse, takip kesinleşir ve yedi günlük süreden sonra yapılan itiraz geçerli değildir. Gecikmiş itiraz (İİK m. 65), yedi günlük itiraz süresinin istisnası niteliğindedir. Bu nedenle, yetkisiz bir icra dairesinde başlatılmış takibe karşı, borçlunun süresi içinde yetki itirazını ileri sürmemesi halinde, yetkisiz icra dairesi yetkili kabul edilecek ve icra takibine ilişkin diğer işlemler de bu icra dairesi tarafından yerine getirilecektir⁸.

Öğretide, yedi günlük süre dolmadan ödeme emrine itiraz eden borçlunun, yine yedi günlük süre dolmadan itiraz ettiği miktarı arttırabileceği veya imzaya itiraz etmemişse imzaya da itiraz edebileceği belirtilmektedir⁹. Bilindiği üzere medeni yargılama hukukunda kesin yetki dışındaki durumlarda yetki itirazı¹⁰, ilk itiraz niteliğindedir ve davalı tarafından cevap dilekçesinde ileri sürülmelidir (HMK m. 116/1-a). Davalı tarafından süresinde ileri sürülemeyen yetki itirazı, daha sonra ileri sürülemez, mahkeme tarafından da dikkate alınamaz ve dava, yetkisiz mahkemede görülmeye devam edilir (HMK m. 19/2). Kanunun açık hükmü gereğince, cevap dilekçesinin verilmesinden sonra, cevap süresi dolmamış olsa bile, ilk itirazlar ileri sürülemeyecektir (HMK m. 131). İlgili hükmün kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle, karşı tarafın muvafakati (HMK m. 141/2) veya ıslahla (HMK m. 176 vd.) ilk itirazda bulunabilmek mümkün değildir¹¹. Bu noktada kararda tartışılmamakla birlikte, ilamsız icra takibinde yedi günlük süre dolmadan ödeme emrine itiraz eden borçlunun, yine yedi günlük süre dolmadan yetki itirazında bulunup bulunmayacağı sorulabilir. İcra ve İflâs Kanunu'nun 50. maddesinin 1. fıkrası gereğince, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK m. 16-18) yetkiye ilişkin hükümleri, ilamsız icrada kıyasen uygulanmaktadır. Cevap dilekçesinin verilmesinden sonra, cevap süresi dolmamış olsa bile, ilk itirazlar ileri sürülemeyeceğine ilişkin düzenleme, yetkiye ilişkin hükümlerde değil (HMK m. 16-18), Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun cevap dilekçesine ilişkin kısmında (HMK m. 131) yer almaktadır. İlamsız icra takibi bir dava niteliğinde değildir ve öğretide Üstündağ'ın da¹² haklı olarak belirttiği üzere icra hukuku, medeni yargılamanın devamı niteliğinde değildir ve usul hukuku hükümleri ancak özel atıf yapılması halinde uygulanabilecek-

⁸ **Düzgün**, s. 48-49; **Kuru**, El Kitabı, s. 238-239; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özeker**, s. 145-146; **Postacıoğlu/Altay**, s.129; **Uyar**, s. 334-335; **Uyar**, İtiraz, s. 184-192; **Yıldırım**, s. 52.

⁹ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özeker**, s. 145.

¹⁰ **Öztürk**, s. 90-92.

¹¹ **Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım**, s. 251-252; **Kuru**, Usul, s. 63; **Pekcanitez/Atalay/Özeker**, s. 542-543; **Yılmaz**, s. 836.

¹² **Üstündağ**, s. 614.

tir. *Kuru*, süresi içinde yetki itirazında bulunmayan borçlunun, takibin daha sonraki aşamalarında yetki itirazını ileri süremeyeceğini, icra dairesinin yetkisinin borçlu tarafından kabul edildiğini belirtmektedir¹³. Bize göre *Kuru*, burada ilgili tartışmadan ziyade, süresinden sonra yapılan itirazın geçersizliğinden bahsetmektedir. Kanımızca, yedi günlük süre dolmadan ödeme emrine itiraz eden borçlu, yine yedi günlük süre dolmadan yetki itirazında da bulunabilmektedir.

D. Yetki İtirazının İleri Sürülüşü

Ödeme emrine itiraz, yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Borçlu ödeme emrine yazılı olarak itiraz etmek isterse, bu itirazını bir dilekçe ile bildirmelidir. İtiraz, bir dava niteliğinde değildir; ancak dava dilekçesinin (HMK m. 119) unsurları, ödeme emrine itirazda kıyasen uygulanabilir. İtirazın yöneltildiği icra dairesi, taraflara ilişkin bilgiler, itiraz etme iradesi ve imza itiraz dilekçesinin zorunlu unsurlarıdır. Kanun koyucu, borçlu veya vekiline dava ve takip işlemlerine esas olmak üzere borçluya ait yurt içinde bir adresi itirazla birlikte icra dairesine bildirme zorunluluğu getirmiştir. Adresini değiştiren borçlu, yurtiçinde yeni adres bildirmedeği ve tebliğ memurunca yurt içinde yeni adresi tespit edilemediği takdirde, takip talebinde gösterilen adrese çıkarılacak tebligat borçlunun kendisine yapılmış sayılmaktadır (İİK m. 62/III). Sözlü olarak yapılan itiraz halinde ise, itiraz derhal icra tutanağına geçirilir ve tutanak borçlu ve icra müdürü tarafından imza edilmektedir (İİK m. 8/I). Ödeme emrine itiraz talebi, herhangi bir harca tabi değildir; borçluya itiraz ettiğine dair, bedava ve pulsuz bir itiraz belgesi verilmektedir (İİK m. 62/VI).

Taraf, yetki itirazında bulunurken, doğru bir biçimde yetkili mahkemeyi de göstermelidir. Yetkili mahkemenin gösterilmemesi¹⁴ veya yanlış gösterilmesi-

¹³ *Kuru*, El Kitabı, s. 181.

¹⁴ "...Somut olayda davalı borçlunun yerleşim yeri İstanbul, akdin ifa yeri de Çankırı ve Antalya'dır. Taraflar arasında sözleşmeyle kararlaştırılmış yetkili mahkeme ise bulunmamaktadır. HMK hükümlerine göre yetkili mahkemeler yukarıda belirtilen yer mahkemeleri olup, Kayseri Mahkemelerinin bir yetkisi bulunmamaktadır. Takibin yapıldığı Kayseri İcra Dairesi'nin yetkisine yönelik itirazın yetkili icra dairesinin gösterilmemiş olması nedeniyle geçersiz olması ve Kayseri İcra Dairesi'nin yetkisinin kesinleşmesi o takiple ilgili itirazın iptali davasına bakacak mahkemenin yetkisinin de kesinleştiği sonucunu doğurmaz..." 15. HD, 10.6.2014, E. 2013/6765, K. 2014/4007; "...İİK.nun 50/1.maddesine göre, para ve teminat borçlarına ilişkin icra takiplerinde yetkili icra dairesi, HMK.nun 447/2. maddesi atfıyla aynı Kanunun yetkiye dair hükümleri kıyas yoluyla uygulanmak suretiyle belirlenir. HMK'nun 19/2. maddesi uyarınca, borçlu, yetki itirazında, yetkili icra dairesinin hangisi olduğunu bildirmek zorundadır. Aksi takdirde, yetki itirazı geçersizdir. Borçlular itiraz dilekçelerinde, icra dairesinin yetkisiz olduğunu belirtmekle yetinip, yetkili icra dairesini göstermediklerinden usulüne uygun olarak yapılmış bir yetki itirazının varlığından söz edilemez..." 12. HD, 10.11.2014,

nin¹⁵ yaptırımı, yetki itirazının geçersizliği sonucunu doğurmaktadır¹⁶. Taraf, yetki itirazında yetkili tüm mahkemeleri değil, seçtiği yetkili mahkemeyi belirtmelidir¹⁷. Yetkili tüm mahkemelerin gösterilmesi halinde geçerli bir itirazdan bahsedilemez (HMK m. 19/2)¹⁸. Yargıtay da, icra hukukunda yetki itirazında da yetkili tüm icra dairelerinin değil, seçilen icra dairesinin gösterilmesi gerektiğini ifade etmektedir¹⁹.

28861/26579 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

¹⁵ "...Oysa süresi içinde ileri sürülen yetki itirazının geçerli olabilmesi için yetki itirazında yetkili olarak gösterilen mahkemenin gerçekten yetkili olması gerekir. (H.U.M.K md. 23) Yetki itirazında gösterilen mahkeme gerçekten yetkili değilse yetkisizlik kararı verilerek dosyanın gerçek yetkili mahkemeye gönderilmesine değil yetki itirazının reddine karar verilir. Yargıtay'ın yerleşmiş uygulaması ve bilimsel görüşlerde (Baki Kuru Hukuk Muhakemeleri Usuli 1979 Cilt 1. Sh.384) bu yöndedir. Bu durumda yetki itirazının reddedilerek işin esasının incelenmesi yerine yazılı şekilde yetkisizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir..." 21. HD, 28.6.2001, 4961/5132 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

¹⁶ **Düzgün**, s. 49-50; **Öztürk**, s. 93; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes**, s. 188; **Uyar**, s. 335; **Yılmaz**, Şerh, s. 208-209.

¹⁷ "...HUMK. 23. Maddesi hükmü uyarınca yetki itirazının geçerli olabilmesi için yetkili mahkemenin açıkça bildirilmesi gerekir. Davalı cevap dilekçesinde hem Mersin ve hem de İzmir Mahkemeleri'nin yetkili bulunduğu söz etmiştir. Görüldüğü üzere davalı yetki itirazında bulunmakla adeta mahkemeye seçme imkanı sağlar biçimde iki yer mahkemelerinden bahsetmiştir. Anılan itiraz HUMK. 23. maddesine uygun bulunmadığından geçerli olduğunun kabulüne usulen olanak yoktur. O halde mahkemece yetki itirazının reddiyle işin esası incelenmeli ve ortaya çıkacak sonuca uygun bir karar verilmelidir. Usule aykırı biçimde dava dilekçesinin yetki yönünden reddedilmiş olması bozmayı gerektirir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir..." HGK, 22.10.1997, 13-666/864; "...HMK'nun 19/2. maddesi uyarınca birden fazla yetkili icra dairesi varsa, borçlu yetki itirazında seçtiği icra dairesini bildirmelidir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz. Buna göre, itiraz dilekçesinde Antalya ve Sinanpaşa İcra Daireleri olmak üzere birden fazla yetkili yer gösterilmiş olması sebebiyle geçerli bir yetki itirazından da söz edilemez..." 12. HD, 6.3.2015, E. 2014/31331, K. 2015/4958; "...Öte yandan, HMK.nun 19/2. maddesi uyarınca birden fazla yetkili icra dairesi varsa, borçlu yetki itirazında seçtiği icra dairesini bildirmelidir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz. Buna göre, itiraz dilekçesinde yapılan ilavelerin geçerli olduğu kabul edilse bile, İstanbul ve Büyükçekmece İcra Daireleri olmak üzere birden fazla yetkili yer gösterilmiş olması nedeniyle geçerli bir yetki itirazından da söz edilemez..." 12. HD, 22.9.2014, 18619/21918 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

¹⁸ **Uyar**, s. 334-335; **Öztürk**, s.93-94.

¹⁹ "...Somut olayda, icra takibi Aksaray 2. İcra Müdürlüğü'nde başlatılmış, borçlunun icra mahkemesine verdiği 16.9.2013 havale tarihli itiraz dilekçesinin sonuç kısmında İstanbul İcra Dairelerinin yetkili olduğu açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, talep konusu kısmında ve vakıalar kısmının birinci maddesinde Büyükçekmece Adliyesinin yetkili olduğuna ilişkin ilaveler yapıldığı görülmüştür. Mahkemece yetki itirazının kabulü ile Büyükçekmece İcra Müdürlüğü'nün yetkili olduğuna karar verilmiş ise de, ne zaman yapıldığı belli olmayan ve netice-i talebe aykırı bulunan ilaveler nazara alınarak hüküm kurulması yerinde değildir. Öte yandan, HMK.nun 19/2. maddesi uyarınca birden fazla yetkili icra dairesi varsa, borçlu yetki itirazında seçtiği icra dairesini bildirmelidir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz.

Yılmaz, yetki itirazının geçerliliği için, yetkili mahkemenin tereddüde yol açamayacak şekilde açık ve belirgin olarak gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir²⁰. 13. Hukuk Dairesi'nin 2003 tarihli "...yetki itirazının geçerli olabilmesi için, yetkili mahkemenin tereddüde yer vermeyecek şekilde belirtilmesi ve açık ve belirgin şekilde yetkiye itiraz edildiğinin açıklanması gerekir. Davalının cevap dilekçesindeki beyanlarını bu anlamda usulüne uygun olarak yapılmış yetki itirazı olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu nedenle açık ifade taşımayan dilekçenin yetki itirazı olarak kabulü usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir..." kararını yer vermiştir²¹. Böyle durumlarda tarafa dilekçesini açıklama olanağının verilmesi²² gerektiğini (HMK m. 31); buna rağmen açıklık sağlanamaması halinde yetki itirazının reddedilmesi gerektiğini ifade etmektedir²³.

Postacıoğlu/Altay, İcra ve İflâs Kanunu'nun 50. maddesindeki göndermenin sadece yetkili icra dairesinin belirlenmesine yönelik olduğunu, itirazın biçiminin bu yollama kapsamında olmadığını ifade etmekte; ancak bu yollamanın hem yetki hem de itirazın biçimine ilişkin de olabileceğini belirtmektedir²⁴.

Yargıtay ise, "...Yetki itirazının geçerli olabilmesi için yetkili mahkemenin açıkça tereddüte yer vermeyecek şekilde gösterilmesi zorunludur. (HUMK. md.23) Davalı, yetki itirazında " ... kendisinin ikametgahının ve davadan evvel son altı aydır birlikte yaşadıkları yerin Çamlık Caddesi, Gelincik Sokak No 14/2 Bahçelievler- İstanbul " olduğunu belirtmiş, adresin hangi ilçe dahilinde olduğunu bildirmemiştir. Bu durumda yetkili mahkeme gösterilmemiştir. Yetki itirazının reddi doğrudur. Davalının bu yöne ve tedbir nafakalarına yönelik temyiz itirazları yersizdir..."²⁵ şeklindeki kararında "kendisinin ikametgahının ve davadan evvel son altı aydır birlikte yaşadıkları yerin Çamlık Caddesi, Ge-

Buna göre, itiraz dilekçesinde yapılan ilavelerin geçerli olduğu kabul edilse bile, İstanbul ve Büyükçekmece İcra Daireleri olmak üzere birden fazla yetkili yer gösterilmiş olması nedeniyle geçerli bir yetki itirazından da söz edilemez. O halde mahkemece, yetki itirazının reddi ile borçluların sair itirazlarının incelenmesi yerine yetki itirazının kabulüne karar verilmesi isabetsiz olup, mahkeme kararının bu nedenle bozulması gerekirken Dairemizce onandığı anlaşılmalı, alacaklının karar düzeltme isteminin kısmen kabulüne karar vermek gerekmiştir..." 12. HD, 22.9.2014, 18619/21918 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

²⁰ *Yılmaz*, Şerh, s. 208.

²¹ 13. HD, 30.6.2003, 4817/8700 (*Yılmaz*, Şerh, s. 209, dn. 203). Benzer kararlar için bkz. 19. HD, 29.11.2000, 5833/8210; 11. HD, 15.9.1997, 5130/5775 (<http://www.kazanci.com/> 9.1.2016).

²² Hâkimin davayı aydınlatma ödevi i.in bkz. *Karaarslan*, s. 103. vd.

²³ *Yılmaz*, Şerh, s. 209.

²⁴ *Postacıoğlu/Altay*, s. 131.

²⁵ 2. HD, 5.5.2003, 5828/6820 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

İncik Sokak No 14/2 Bahçelievler- İstanbul" ifadesinin yetki itirazı bakımından yeterli olmadığını belirtmektedir.

E. Yetki İtirazının Sonuçları ve İtirazın İptali Davası

Süresi içinde yapılan itiraz, takibi kendiliğinden durdurmaktadır (İİK m. 66/1). İtiraz üzerine takibin durması halinde, itiraz hükümden düşürülünceye kadar takibe devam edilememektedir. Ödeme emrine itiraz eden borçlu, mal beyanında bulunma yükümlülüğünden de kurtulmaktadır (İİK m. 60/4)²⁶.

Yargıtay, icra müdürünün borçlunun yetki itirazında yetkili yeri göstermediğinden dolayı yetki itirazının yapılmamış sayılmasına karar verme yetkisi bulunmayıp, yetki ve borca itiraz üzerine takibin durdurulması kararı vermesi usul ve yasaya uygun olduğunu belirtmektedir²⁷. Bize göre de, icra müdürünün yetki itirazının geçerli olup olmadığına dair değerlendirme yetkisi bulunmamaktadır. İcra müdürünün, sadece borçlunun itirazını almakla yetinmesi gerekmektedir. Yetki itirazının geçerli olup olmadığı meselesi, alacaklının itirazın iptali davası açması veya itirazın kaldırılması yoluna başvurması halinde, mahkeme tarafından incelenecektir.

İtirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklının itirazın kaldırılması²⁸ yoluna başvuru (İİK m. 68-70) veya itirazın iptali davası (İİK m. 67)²⁹ açma hakkı bulunmaktadır. Tüm itiraz hallerinde alacaklının itirazın iptali davası açma hakkı bulunmaktadır. Ancak takip konusu alacağa ilişkin olmayan itiraz hallerinde, alacaklının itirazın iptali davası açma hakkı bulunmamaktadır. Borçlunun sadece yetki itirazında bulunması halinde alacaklı, yetki itirazını hükümden düşürebilmek için itirazın iptali davası açamaz; bu durumda alacaklı, sadece icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna başvurabilir³⁰.

İcra ve İflâs Kanunu'nda itirazın iptali davası için özel yetki kuralları belir-

²⁶ **Düzgün**, s. 50; **Kuru**, El Kitabı, s. 239-240; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s. 147; **Postacıoğlu/Altay**, s. 132; **Uyar**, s. 336; **Uyar**, İtiraz, s. 221-224; **Yıldırım**, s. 52.

²⁷ "...İcra müdürünün borçlunun yetki itirazında yetkili yeri göstermediğinden dolayı yetki itirazının yapılmamış sayılmasına karar verme yetkisi bulunmayıp, yetki ve borca itiraz üzerine takibin durdurulması kararı vermesi usul ve yasaya uygundur. Alacaklının, borçlunun yetkiye ve borca yönelik itirazının hükümden düşürülmesi amacıyla İİK'nun 67. maddesi uyarınca itirazın iptali yada aynı Yasa'nın 68. maddesine göre itirazın kesin olarak kaldırılması yoluna gitmesi gerekirken, yetki itirazının geçersizliği iddiasını İİK'nun 16. maddesinde düzenlenen şikayet yoluyla ileri sürmesi yukarıda belirtilen ilke ve kurallara aykırı olup mahkemece şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..." 12. HD, 17.11.2014, 20089/27312 (<http://www.kazanci.com/> 9.1.2016).

²⁸ İtirazın kaldırılması yoluna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Kiraz**, s. 3 vd.

²⁹ İtirazın iptali davası için bkz. **Özkan**, s. 3 vd.

³⁰ **Kuru**, El Kitabı, s. 248-250.

lenmemiştir. Borçtan kurtulma (İİK m. 69/II), menfi tespit (İİK m. 72/VIII) veya istirdat davaları (İİK m. 89/III), Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince yetkili mahkemelerin yanında, icra takibinin yapıldığı icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir. İtirazın iptali davasında yetkili mahkeme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6 ve devamı maddeleri gereğince belirlenmektedir. *Kuru*, bu durumdan hareketle, icra takibinin yapıldığı icra dairesinin yetkili olmaması halinde (HMK m. 6 vd), icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinde itirazın iptali davası açılmayacağını düşünmektedir. Bu durumda, borçlunun mahkemenin yetkisine itiraz etmesi gerektiğini belirtmektedir³¹.

Özkan, icra dairesinin yetkisine itiraz edilmemesinin, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesini itirazın iptali bakımından yetkili hale getirmeyeceğini belirtmektedir. İcra dairesinin yetkisine itiraz etmemiş takip borçlusunun, itirazın iptali davasının açıldığı mahkemenin yetkisini de kabul ettiği sonucu çıkarılmamalıdır. İtirazın iptali davası, icra hukuku içinde yer alan bir dava olmakla birlikte; iptal davasında mahkemenin yetkisi, icra dairesinin yetkisinden bağımsızdır³².

Üstündağ, itirazın iptali davasında yetkili mahkeme konusunda takip hukuku ihtiyaçlarının dikkate alınmadan genel hükümlere göre belirleme yapmayı doğru bulmamaktadır. Borçtan kurtulma, menfi tespit ve istirdat davalarındaki düzenlemenin itirazın iptali davası için yapılmamasına anlama verememekte, itirazın iptali davasında yetkili mahkeme konusunun, bu davanın temelinde yatan takipten tamamen soyutlamanın haklı olmadığını düşünmektedir³³.

Postacıoğlu/Altay, itirazın iptali davasının genel hükümlere tabi olduğunu, icra dairesinin yetkisine yönelik itirazın incelenmesinin itirazın iptali davasını inceleyen mahkemeyi ilgilendirmediğini ve davalının(borçlunun) mahkemenin yetkisizliğini ilk itiraz olarak ileri sürmesi gerektiğini ifade etmektedir³⁴.

Yargıtay da, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinin itirazın iptali davasında yetkili olmadığını, yetkisizlik iddiasının varlığı halinde, bu iddianın değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. “...İİK'nın 72/ son maddesine göre takibin yapıldığı yer mahkemelerinin yetkisi menfi tespit ve istirdat davaları ile sınırlı olup itirazın iptali davasında uygulanmaz. Bu sebeple süresinde yapılan yetki ilk itirazının kabul edilerek yetki yönünden dava dilekçesinin reddine ve dosyanın talep halinde yetkili İstanbul Mahkemelerine gönderilmesine karar

³¹ *Kuru*, El Kitabı, s. 252; *Uyar*, İtiraz, s. 262.

³² *Özkan*, s. 130-131.

³³ *Üstündağ*, s. 614-616

³⁴ *Postacıoğlu/Altay*, s. 134-135.

*verilmesi gerekirken, yazılı şekilde mahkemenin yetkisine yönelik ilk itirazla ilgili bir değerlendirme yapılmadan davanın esasının incelenmesi doğru olmuş, kararın bu yönden bozulması gerekmiştir...*³⁵.

Bize göre de, hukuki bir gerekçesi olmamasına rağmen, kanunun açık hükmü gereğince, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesi, sadece bu nedenle, itirazın iptali davasında yetkili değildir. Yetkisiz icra dairesinde başlatılan takipte icra dairesinin yetkisine itiraz edilmemesi, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesini itirazın iptali davası için yetkili hale getirmemektedir. İtirazın iptali davasında yetkili mahkeme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6 ve devamı maddeleri gereğince belirlenmektedir. Şüphesiz bu tartışma, Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince yetkili mahkeme ile icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinin farklı olması halinde bir anlam taşımaktadır. Borçlunun icra dairesinin ve itirazın iptali davasında mahkemenin yetkisine ayrı ayrı itiraz etmesi gerekmektedir. Olması gereken hukuk bakımından³⁶, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinin, menfi tespit ve istirdat davası gibi, itirazın iptali davasında da yetkili olması ve mahkeme ile icra dairesinin yetkisinin paralel hale getirilmesi gerekir.

Kuru, borçlunun ödeme emrine itiraz ile icra dairesinin yetkisine, cevap dilekçesi ile mahkemenin yetkisine itiraz etmesi halinde, itirazın iptali davasını inceleyen mahkemenin icra dairesinin yetkisini değerlendiremeyeceğini ifade etmektedir³⁷. Özkan da, icra dairesinin ve mahkemenin yetkisine itiraz edilmesi halinde, mahkemenin icra dairesinin yetkisini inceleyemeyeceği, doğrudan kendi yetkisine yönelik itirazı incelemesi gerektiğini belirtmektedir³⁸.

Yargıtay, icra dairesinin yetkisine itiraz edilmişse, mahkemenin yetkisine itiraz edilmiş olsun veya olmasın öncelikle icra dairesinin yetkisine yönelik itirazın re'sen incelenip sonuçlandırılması gerektiğini³⁹ belirtmektedir. Yine Yar-

³⁵ 15. HD, 10.6.2014, E. 2013/6765, K. 2014/4007 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

³⁶ Özkan, s. 131.

³⁷ Kuru, El Kitabı, s. 252.

³⁸ Özkan, s. 134.

³⁹ "...İtirazın iptâli davalarında, Yargıtay'ın istikrar kazanmış uygulamalarına göre icra dairesinin yetkisine itiraz edilmişse, mahkemenin yetkisine itiraz edilmiş olsun veya olmasın öncelikle icra dairesinin yetkisine yönelik itirazın re'sen incelenip sonuçlandırılması gerekir. İtirazın iptâli davasının görülebilmesi, usulüne uygun şekilde yapılmış geçerli bir icra takibinin varlığına bağlıdır. Geçerli bir takibin bulunmadığı durumlarda, itirazın iptâli davasının görülebilmesine usulen imkan bulunmamaktadır. İcra dairesinin yetkisine itiraz edildiği hallerde bu itiraz incelenip sonuçlandırılmadığı sürece geçerli bir takibin bulunmayacağı açıktır. Nitekim; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 13.11.2013 tarih, 2013/10-395 Esas ve 2013/1568 Karar sayılı ilamında da aynı kurallar gösterilmiştir..." 15. HD, 24.3.2015, E. 2014/3179, K. 2015/1457 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015); "...Hemen belirtilmelidir ki, itirazın ip-

gıtay, itirazın iptali davasında yetkili icra dairesinde takip yapılmasını, dava şartı olarak değerlendirmektedir⁴⁰. Yargıtay 2015 tarihli kararında “...İtirazın iptali davalarında yetkili icra dairesinde takip yapılması dava şartlarındandır. Davalı borçlu aleyhindeki icra takibinde hem icra dairesinin yetkisine hem de borca itiraz etmiştir. Bu durumda, mahkemece İİK’nın 50. maddesi uyarınca öncelikle icra dairesinin yetkisine yönelik itiraz incelenip somut olay bakımından dava şartının gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, bu yön üzerinde durulmadan işin esası hakkında yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...”⁴¹ ifadesini kullanmaktadır.

Bilindiği üzere dava şartı, mahkemenin uyuşmazlığı esastan inceleyebilmesi için kanun koyucu tarafından öngörülen şartlardır. Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır ve taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler (HMK m.

tali davasının görülebilmesi için, öncelikle, ortada takip hukuku kuralları çerçevesinde yasa-ya ve yöntemine uygun şekilde yapılmış, geçerli bir icra takibinin bulunması gerekir. Bir İcra takibinde icra dairesinin yetkisine itiraz edilmiş ise, bu itiraz usulünce incelenip sonuçlandırılmadığı sürece, açıklanan nitelikte bir icra takibinin varlığından söz edilemez. Eş söyleyişle, ilgili icra müdürlüğünün yetkisiz olduğu yönünde itiraza uğramış olan bir icra takibi, bu itiraz yönteminde karara bağlanmadıkça, hukuken geçerli bir takip niteliğine kavuşamaz. Bu nedenle, itirazın iptali davasını gören mahkeme, öncelikle bu yönü inceleyip karara bağlamalıdır. Esasen, itirazın iptali davasına bakma yetkisi takibin yapıldığı yer mahkemesine ait olduğundan, mahkemenin, icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı incelemesi zorunludur; mahkeme bu inceleme sonucunda kendisinin yetkili olup olmadığını da belirlemiş olacaktır. Yine, mahkemenin açıklanan yönde yapacağı inceleme ve değerlendirme bakımından, kendi yetkisine yönelik bir itirazın bulunup bulunmaması da önem taşımaz. Kısaca, itirazın iptali davasını gören mahkeme, kendi yetkisine itiraz edilmiş olsun veya olmasın, öncelikle icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı incelemek ve sonuçlandırmakla yükümlüdür...” HGK, 6.10.2004, 19-410/471(<http://www.afyonbaro.org.tr/icra-takibinde-yetki-itirazi/>).

⁴⁰ “...Davacı, davalı Ü. B.’ın kırıkardeşinin eşi olduğunu, davalının kendisinden borç para istediğini, çeşitli tarihlerde banka havalesi ile borç para gönderdiğini, davalının borcunu geri ödemediğini bu nedenle 19/10/2012 tarihinde Karaman 4. Noterliğinin 05942 yevmiye numaralı ihtar ile borcunu ödemesi için ihtar çektiğini, ihtarla rağmen borcunu ödemeyen davalı hakkında Karaman 4. İcra Müdürlüğünün 2013/565 Esas sayılı dosyası ile borçlu aleyhine icra takibi başlattığını, davalının kötüniyetli olarak 15/02/2013 tarihinde borca itiraz ederek takibi durdurduğunu belirterek itirazın iptali ve takibin devamına, haksız itiraz nedeniyle İİK 67/2.maddesi gereğince asıl alacağın % 40’ indan aşağı olmamak üzere kötüniyet tazminatına mahkum edilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı,davanın reddini dilemiştir. Mahkemece, taraflar arasında akdi ilişki bulunmadığından icra takibi yönünden de yetkili icra dairesi davalının yerleşim yeri olan İstanbul Anadolu Adliyesi İcra Dairesi olduğundan davanın dava şartı yokluğu sebebiyle reddine karar verilmiş;hüküm,davacı tarafından temyiz edilmiştir...” 13. HD, 15.12.2014, 14611/39889 (<http://www.kazanci.com/> 9.1.2016).

⁴¹ 19. HD, 5.10.2015, 6690/12000 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

115/1)⁴². İtirazın iptali davası, geçerli bir icra takibinin ve geçerli bir itirazın varlığına bağlıdır⁴³, geçerli takip ve itiraz yoksa itirazın iptali davasının görülebilmemesine usulen olanak yoktur⁴⁴. Ancak yetkili icra dairesinde takip yapılması, Yargıtay'ın isabetsiz olarak belirttiği üzere, itirazın iptali davasında dava şartı olarak değerlendirilemez. Aksinin kabulü, icra dairesinin yetkisizliğini itirazın iptali davasında mahkemenin re'sen dikkate almasını ve tarafların da davanın her aşamasında bu iddia da bulunabilmelerine imkan tanıyacaktır. Bu durum da, icra takibinde yetki itirazını anlamsız kılacaktır.

Yetkisizlik kararı verilmesi halinde, davanın akibeti Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesinde, "yetkisizlik kararı verilmesi halinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde, bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir" şeklinde düzenlenmiştir. İtirazın iptali davasında, icra dairesinin yetkisiz olduğuna yönelik bir karar verilmesi halinde takibin akıbeti⁴⁵ ne olacaktır?

Öğretide bir görüş, İcra ve İflâs Kanunu 50. maddesinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na yaptığı atfının, yetkili icra dairesini belirlemekle sınırlı olduğunu ve aksinin kabulünün takip hukukunda uygulanmaya elverişli olmayan bir usule imkân tanınması sonucunu doğuracağını belirtmektedir⁴⁶.

Öğretide diğer bir görüş, takibe devam etmek isteyen alacaklının süresi içinde yetkili icra dairesine başvurarak, borçluya yeniden ödeme emri tebliğ edilmesini talep etmesi gerektiğini; aksi halde icra takibinin, hiç yapılmamış

⁴² **Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım**, s. 190; **Kuru**, Usul, s. 120; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 413;

⁴³ **Özkan**, s. 57-86.

⁴⁴ "...İtirazın iptali davasını gören mahkemece öncelikle takip dosyasındaki icra dairesinin yetkisine yönelik itirazın incelenmesi gerekir. Mahkemenin yetkisine yönelik bir itirazın var olup olmaması bu incelemenin yapılmasına etkili değildir. Diğer yandan itirazın iptali davasının görülebilmesi, geçerli bir icra takibinin varlığına bağlıdır. Ortada geçerli takip yoksa itirazın iptali davasının görülebilmesine usulen olanak yoktur. İcra dairesinin yetkisine itiraz halinde bu itiraz usulünce incelenip sonuçlandırılmadığı sürece geçerli bir takibin varlığından söz edilemez. Ayrıca ilamsız icrada genel yetkili icra dairesi borçlunun ikametgahındaki icra dairesidir. Sözleşmeden doğan alacaklarda akdin ifa edileceği yerdeki icra dairesi de özel olarak yetkilidir..." 15. HD, 3.3.2015, 880/1115 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

⁴⁵ İsviçre'de yetkisizlik iddiası şikâyet olarak ileri sürüldüğü için, bu talebin kabulü halinde ödeme emrinin butlanının söz konusu olduğu ifade edilmektedir (**Postacıoğlu/Altay**, s. 133).

⁴⁶ **Gören-Ülkü**, s. 19; **Postacıoğlu/Altay**, s. 133-134; **Üstündağ**, İcra, s. 79-80.

sayılacağı ifade edilmektedir. Yetkili icra dairesinin, borçluya yeni bir ödeme emri göndereceği ve bu takibin yetkisiz icra dairesinde başlayan takibin devamını niteliğinde olduğu, alacaklıdan yeniden harç alınmayacağı ve yetkisiz icra dairesinde yapılan takiple zamanaşımının kesildiği belirtilmektedir⁴⁷.

Yargıtay⁴⁸, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesinin takip hukuku bakımından da geçerli olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda takibe devam etmek isteyen alacaklı, süresi içinde yetkili icra dairesine başvurarak, borçluya yeniden ödeme emri tebliğ edilmesini talep etmesi gerekir; aksi halde icra takibi, hiç yapılmamış sayılacaktır. Yargıtay da 2014 tarihli kararında "...Somut olayda, alacaklı tarafından borçlu aleyhindeki takibin 04.02.2013 tarihinde Vezirköprü İcra Müdürlüğü'nde başlatılmış olup örnek 10 no'lu ödeme emrinin borçluya 14.03.2013 tarihinde tebliğ edildiği, borçlunun yasal beş günlük süresi içerisinde Vezirköprü İcra Mahkemesi'ne başvurarak icra dairesinin yetkisine itiraz ettiği, mahkemece itirazın kabulü ile yetkili icra dairesinin Merzifon İcra Dairesi olduğu yönünde karar verilmesi üzerine alacaklının yasal süresi içerisinde yetkili Merzifon İcra Müdürlüğü'ne başvurarak borçluya yeniden ödeme emri tebliğ edilmesini talep ettiği, Merzifon İcra Müdürlüğü'nce düzenlenen ödeme emrinin 28.05.2013 tarihinde tebliği üzerine borçlunun, itirazını yasal süresinde 31.05.2013 tarihinde icra mahkemesine bildirmiş olduğu anlaşılmaktadır..."⁴⁹ alacaklının süresi içerisinde yetkili icra müdürlüğüne başvurarak borçluya yeniden ödeme emri tebliğ edilmesini talep etmesi gerektiğini ifade etmektedir.

F. Değerlendirme

Hukuk Genel Kurulu, borçlunun "ilamsız takip adresimin bulunduğu yer icra müdürlüğü nezdinde ikame olunmak durumundadır. Hal böyle iken yetkisiz yerde açılmış olup, takibe yetki yönünden de itiraz ediyorum" şeklindeki yetki itirazında hangi yerdeki icra dairesinin yetkili olduğunun belirtilmemesi nedeniyle geçerli bir yetki itirazının bulunmadığına karar vermiştir. Usulüne

⁴⁷ **Düzgün**, s. 52-53; **Kuru**, El Kitabı, s. 185-186.

⁴⁸ "...HMK'nun 20. maddesi gereğince; görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi halinde, taraflardan birinin bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde, bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. Aynı kural takip hukukunda da geçerlidir. HMK'nun 20. madde hükmünün kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle mahkemece re'sen dikkate alınması gerekir..." 12. HD, 12.6.2014, 14782/17122(<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

⁴⁹ 12. HD, 28.3.2014, 4594/9163 (<http://www.kazanci.com/> 21.12.2015).

uygun olarak icra müdürlüğünün yetkisine itiraz edilmediğinden itirazın iptali davasının, icra dairesinin yetkisizliğinden bahisle reddedilmesi yerinde olduğuna ve yerel mahkemece davanın esasına girilerek taraf delillerinin tartışılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Söz konusu kararda tartışılan, borçlunun icra dairesinin yetkisine yönelik itirazının geçerli olup olmadığı hususudur. Bilindiği üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 19. maddesinde "yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemeyi; birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz" ifadesiyle yetki itirazının yapılışını düzenlemektedir. Öğretide de, yetki itirazında bulunurken, doğru bir biçimde yetkili mahkemenin gösterilmesi, yetkili mahkemenin gösterilmemesi veya yanlış gösterilmesi hakkında yetki itirazının geçersiz olacağı ifade edilmektedir⁵⁰.

Söz konusu kararda borçlu, "takip adresinin bulunduğu yer icra müdürlüğünün yetkili olduğunu" ifade etmiş; ancak bu yerin hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermemiştir. Ödeme emrinde borçlunun adresi, "Hürriyet Mah. Şehitler Sok. No. ... Bağcılar/İstanbul" olarak belirtilmiş ve ödeme emri bu adreste tebliğ edilmiştir. Borçlunun itiraz dilekçesi "ilamsız takip adresimin bulunduğu yer icra müdürlüğü nezdinde ikame olunmak durumundadır. Hal böyle iken yetkisiz yerde açılmış olup, takibe yetki yönünden de itiraz ediyorum" şeklindedir. 4949 sayılı kanunla borçlu veya vekiline dava ve takip işlemlerine esas olmak üzere borçluya ait yurt içinde bir adresi itirazla birlikte icra dairesine bildirme zorunluluğu getirmiştir. Adresini değiştiren borçlu, yurtiçinde yeni adres bildirmedeği ve tebliğ memurunca yurt içinde yeni adresi tespit edilemediği takdirde, takip talebinde gösterilen adrese çıkarılacak tebligat borçlunun kendisine yapılmış sayılmaktadır (İİK m. 62/III). Bu nedenle borçlu, itirazı ile birlikte yurt içinde bir adresi bildirmek zorundadır. Borçlu, yetkili icra dairesini doğrudan ifade etmemekle birlikte, takip adresinin bulunduğu yer icra dairesinin yetkili olduğunu belirtmiştir. Takip adresi ise, takip talebi, ödeme emri ve borçlunun itirazında açıkça görülmektedir. Borçlunun hangi icra dairesinin yetkili olduğunu bildirmek istediği itiraz dilekçesi içeriğinden anlaşılmaktadır. Karşı oy yazısında da isabetli olarak belirtildiği üzere, borçlunun itiraz dilekçesinin muhatabı İcra Müdürlüğü ve alacaklı avukatıdır, söz konusu kişiler, borçlunun yerleşim yerinin Bakırköy İcra Dairesi'nin yetki alanında kaldığını bilebilecek durumdadırlar.

⁵⁰ **Düzgün**, s. 49-50; **Öztürk**, s. 93; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s. 188; **Uyar**, s. 335; **Yılmaz**, Şerh, s. 208-209.

Öğretide *Yılmaz*, yetki itirazının geçerliliği için, yetkili mahkemenin tereddüde yol açamayacak şekilde açık ve belirgin olarak gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak belirlilik olmaması halinde, tarafa dilekçesini açıklama olanağının verilmesi gerektiğini (HMK m. 31); buna rağmen açıklık sağlanamaması halinde yetki itirazının reddedilmesi gerektiğini ifade etmektedir⁵¹.

Hukumumuzda kural olarak, avukatla takip zorunluluğu bulunmaması ve ilamsız icra takibinin sonuçları dikkate alındığında, borçlunun yetki itirazında “hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermesinin beklenmesi” etkin hukuki koruma ve hukuki dinlenme hakkına⁵² uygun değildir. Borçlu bakımından ciddi sonuçları olan imzaya itiraz, ödeme emrinin ihtar kısmında açıkça yer almaktadır. Buna göre, “borçluya takibin dayandığı senet altındaki imza kendisine ait değilse yine bu yedi gün içinde bu cihetin ayrıca ve açıkça bildirilmesi; aksi halde icra takibinde senedin kendisinden sadır sayılacağı, senet altındaki imzayı reddettiği takdirde icra mahkemesi önünde yapılacak duruşmada hazır bulunması; buna uymazsa vaki itirazın muvakkaten kaldırılmasına karar verileceği” ihtar edilir (İİK m. 60/3). Yetki itirazının açıkça yapılması gerektiği ve yetkili mahkemenin gösterilmemesi halinde yetki itirazının geçerli olmayacağı ihtar, ödeme emrinde yer almamaktadır. Bize göre en azından borçlu(davalı) tarafa, dilekçesini açıklama olanağının verilmesi gerekir; buna rağmen açıklık sağlanamaması halinde yetki itirazının reddedilmesi gerekmektedir. Olması gereken hukuk bakımından ödeme emrindeki ihtar kısmında yetki itirazına ilişkin ihtarın da yer alması düşünülmelidir.

Kararda, itirazın iptali davasını görme yetkisi, takibin yapıldığı yer mahkemesine ait olduğu belirtilmiş ve Üstündağ’a atf yapılmış⁵³; ancak kararda karşıt görüşlere⁵⁴ yer verilmemiş, hatta farklı görüşlerin bulunduğu bile ifade edilmemiştir. Ayrıca kararda “*İcra Müdürlüğünde yetki itirazında bulunan borçlu, “takip adresinin bulunduğu yer icra müdürlüğünün yetkili olduğunu” belirtmiş, bu yerin hangi yargı teşkilatı olduğunu açıkça göstermemiştir. Ayrıca, Bağcılar olarak gösterilen adrese çıkarılan dava dilekçesi tebligatının, “adresten ayrılmış olması nedeniyle” tebliğ edilemediği anlaşılmıştır.*” ifadesi ile icra takibinde yetki itirazı ile itirazın iptali davasında yetkili mahkeme arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. İcra ve İflas Kanunu’nun açık hükmü gereğince, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesi, sadece bu nedenle, itirazın

⁵¹ *Yılmaz*, Şerh, s. 208- 209.

⁵² *Özkes*, s. 106-113. İcra hukukunda hukuki dinlenme hakkı için bkz. *Özkes*, İlkeler, s. 141-148.

⁵³ *Üstündağ*, İcra, s. 101-102.

⁵⁴ *Kuru*, El Kitabı, s. 252; *Özkan*, s. 130-131.

iptali davasında yetkili değildir. Yetkisiz icra dairesinde başlatılan takipte icra dairesinin yetkisine itiraz edilmemesi, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesini itirazın iptali davası için yetkili hale getirmemektedir. İtirazın iptali davasında yetkili mahkeme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümleri (HMK m. 6 vd.) gereğince belirlenmektedir. Borçlunun icra dairesinin ve itirazın iptali davasında mahkemenin yetkisine ayrı ayrı itiraz etmesi gerekmektedir. Olması gereken hukuk bakımından, icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinin, itirazın iptali davasında da yetkili olması ve mahkeme ile icra dairesinin yetkisinin paralel hale getirilmesi gerekir.

Kararda, itirazın iptali davasını gören mahkemenin, icra takibinin yapıldığı icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı öncelikle incelemesi gerektiği, mahkemenin yetkisine yönelik bir itirazın var olup olmaması, bu sonuca etkili olmadığı belirtilmiştir. İtirazın iptali davasında, mahkemenin yetkisine itiraz edilmiş olsun veya olmasın, mahkeme öncelikle, icra dairesinin yetkisine yönelik itirazı inceleyerek kesin olarak sonuçlandırması gerektiği ifade edilmiştir. Borçlunun ödeme emrine itiraz ile icra dairesinin yetkisine; davaya cevap dilekçesi ile mahkemenin yetkisine itiraz etmesi halinde, itirazın iptali davasını inceleyen mahkeme icra dairesinin yetkisini değerlendiremeyecektir, mahkemenin öncelikle kendi yetkisine yönelik itirazı incelemesi gerekmektedir. Mahkemenin yetkili olduğuna karar vermesi halinde, icra dairesinin yetkisine ilişkin değerlendirme yapacaktır. İtirazın iptali davası, geçerli bir icra takibinin ve geçerli bir itirazın varlığına bağlıdır, geçerli takip ve itiraz yoksa itirazın iptali davasının görülebilmesine usulen olanak bulunmamaktadır. Ancak bu değerlendirmeyi yapma yetkisi, görevli ve yetkili mahkemeye aittir.

Kararda tartışılmamakla birlikte, ilamsız icra takibinde yedi günlük süre dolmadan ödeme emrine itiraz eden borçlunun, yine yedi günlük süre dolmadan yetki itirazında bulunup bulunmayacağı değerlendirilebilir. Bilindiği üzere icra hukuku, medeni yargılama hukukunu tamamlamaktadır ve bu iki hukuk dalı birbiri ile bağlantı halindedir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun açıkça atf yapmadığı yerlerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanması kural olarak mümkün değildir⁵⁵. İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesinin 1. fıkrası gereğince, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK m. 16-18) yetkiye ilişkin hükümleri, ilamsız icrada kıyasen uygulanmaktadır. Cevap dilekçesinin verilmesinden sonra, cevap süresi dolmamış olsa bile, ilk itirazların ileri sürülemediğine ilişkin düzenleme, yetkiye ilişkin hükümlerde değil (HMK m. 16-18), Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun cevap dilekçesine ilişkin kısmında (HMK m.

⁵⁵ Boran-Güneysu, s. 51-53.

131) yer almaktadır. Karşı tarafın rızası ve islah, teksif ilkesinin istisnalarındandır ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmiştir (HMK m. 141/2 ve m. 176-182). İcra ve İflas Kanunu'nda ise, yetki itirazına ilişkin olarak, islah ve karşı tarafın muvafakatine yönelik bir düzenleme olmadığı gibi, bu konuda Hukuk Muhakemeleri Kanuna bir atıf da bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, ilamsız icra takibinde yedi günlük süre dolmadan ödeme emrine itiraz eden borçlunun, yine yedi günlük süre dolmadan yetki itirazında bulunabileceğini; ancak karşı tarafın muvafakati (HMK m. 141/2) veya ıslahla (HMK m. 176 vd.) yetki itirazında bulunulamayacağını düşünmekteyiz.

Yetkisizlik kararı verilmesi halinde, davanın akıbeti Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesinde düzenlenmiştir, ilgili madde takip hukuku bakımından da geçerlidir. İtirazın iptali davasında, icra dairesinin yetkisiz olduğuna dair bir karar verilmesi halinde, takibe devam etmek isteyen alacaklı, süresi içinde yetkili icra dairesine başvurarak, borçluya yeniden ödeme emri tebliğ edilmesini talep etmesi gerekir; aksi halde icra takibi, hiç yapılmamış sayılacaktır.

◆◆◆

KAYNAKÇA

ALANGOYA Yavuz, YILDIRIM Kamil ve DEREN-YILDIRIM Nevhis, Medenî Usul Hukuku Esasları, 7. Baskı, İstanbul 2009.

BORAN-GÜNEYSU Nilüfer, İtirazın Kaldırılmasında İtiraz Sebepleri ile Bağlılık ve Teksif İlkesi, MİHDER, Cilt: 10, Sayı: 28.

DÜZGÜN Metin, İlamsız İcrada Yetki İtirazı ve Bunun Giderilmesi, ABD, 1994/4.

FRITZSCHE Hans und WALDER-BOHNER Hans, Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht, Band I, Zürich 1993.

GÖREN ÜLKÜ Nazlı, İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul 2008.

KARAASLAN Varol, Hâkimin Davayı Aydınlatma Ödevi, Ankara 2013.

KİRAZ Taylan Özgür, İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, 2. Baskı, İstanbul 2006.

KURU Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013 (El Kitabı).

KURU Baki, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2015 (Usul).

ÖZEKES Muhammet, İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler, Ankara 2009 (İlkeler).

ÖZEKES Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003.

ÖZKAN Yönel, İcra ve İflas Hukukunda İtirazın İptali Davası, Ankara 2004.

ÖZTÜRK Emrah, Medeni Usul Hukukunda İlk İtirazlar, Ankara 2014.

PEKCANİTEZ Hakan, ATALAY Oğuz ve ÖZEKES Muhammet, Medenî Usûl Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2013.

PEKCANİTEZ Hakan, ATALAY Oğuz, SUNGURTEKİN-ÖZKAN Meral ve ÖZEKES Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2015.

POSTACIOĞLU İlhan E. ve ALTAY Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul 2010.

STAEHELIN Adrian/BAUER Thomas/STAEHELIN Daniel, Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, SchKG I Art 1-87, Ettenheim 1998.

UYAR Talih, Genel Haciz Yoluyla İlamsız Takiplerde Yetkili İcra Dairesi (İİK m. 50), TBB, Sayı 56, 2005.

UYAR Talih, İcra Hukukunda Şikayet ve İtiraz, Manisa 1983 (İtiraz).

ÜSTÜNDAĞ Saim, İlamsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz, İBD, 1986/10-11-12.

YILDIRIM Kâmil, İcra Hukuku Ders Notları, İstanbul 2003.

YILMAZ Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012 (Şerh).

YILMAZ Ejder, İtirazın İptali Davasının Hukuki Niteliği, Prof. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara 2009.